Utrymning med hjälp av räddningstjänsten i Landskrona

Råd och anvisningar

Rev. 2023-09-04

Inledning

Denna handling syftar till att komplettera och förtydliga lagar och regler kopplade till utrymning med hjälp av räddningstjänsten. De områden som behandlas är tillgång till utrymningsvägar, fönsterutrymning, räddningstjänstens förmåga och åtkomlighet för fordon.

Målgrupp för handlingen är främst räddningstjänstens egen personal, handläggare på kommunens bygglovsavdelning, byggherrar, fastighetsägare, brandkonsulter och arkitekter.

Bakgrund

Enligt lagen om skydd mot olyckor (2003:778) 2 kapitlet 2 § så skall ”Ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader eller andra anläggningar i skälig omfattning hålla utrustning för släckning och för livräddning vid brand…”. Räddningstjänsten vill betona att det är ägare och nyttjanderättshavare som ansvar för att räddningsvägar och uppställningsplatser underhålls och har avsedd funktion. Är fastighetsägaren osäker på om tillgängligheten är tillräckligt bra kan räddningstjänsten kontaktas för att utföra en provkörning på fastigheten.

Utrymning

Utrymning från fönster eller balkong med hjälp av räddningstjänsten får tillgodoräknas som en av utrymningsvägarna från bostäder och mindre kontor förutsatt att max 15 personer utrymmer denna väg från brandcellen. I Boverkets Byggregler finns beskrivning av hur fönster för utrymning ska vara utformade. Denna handling beskriver förutsättningarna för att detta ska kunna ske med hjälp av Landskrona räddningstjänst. Räddningstjänsten i Landskrona kan utrymma personer med hjälp av bärbar stege eller höjdfordon.

Bärbar stege

Enligt Boverkets byggregler (BBR) får utrymning med hjälp av bärbar stege ske om det vertikala avståndet mellan marken och ett fönsters underkant eller balkongräcket inte överstiger 11 meter. Det ska även finnas en uppställningsplats för den bärbara stegen. Se ”utformning av uppställningsplats” för närmare beskrivning av utförandet.

Bärbar stege ingår i standardutrustningen på räddningstjänstens fordon i Landskrona och utrymning med hjälp av denna ske i de delar av Landskrona Stad som kan nås inom 10 minuter. För fristående flerbostadshus i högst 3 plan kan tillräckligt snabb insatstid vara 20 minuter. För att veta ”insatstiden” i ett specifikt område, kontakta räddningstjänsten.

Att genomföra utrymning via bärbar stege är svårt och förenat med stora risker, trots att det är en lösning som accepteras i byggreglerna. De utrymmande personerna förväntas själva kunna klättra ut genom fönstret eller över balkongräcket och sedan klättra ner på stegen, räddningstjänstens personal klättrar endast upp för att bistå vid utrymningen. Vid utformning av utrymningsvägar vid om- och nybyggnationer uppmanar därför räddningstjänsten Landskrona till lösningar som inte kräver bärbar stege.

Åtkomlighet med bärbar stege

Bärbar stege finns på Landskrona räddningstjänsts släckbil. Den kan bli 12 meter lång och väger 70 kg. För att bära stegen krävs 2 personer och för att resa stegen på ett säkert sätt behöver man vara 2 personer.

Då utrymning förväntas ske med bärbar stege får avståndet vara maximalt 50 meter från räddningstjänstens fordon till uppställningsplatsen för den bärbara stegen.

Terrängen mellan släckbilen och byggnaden/uppställningsplatsen för stegen ska vara lättframkomlig. Stegen ska inte behöva lyftas över murar, plank eller över starkt lutande underlag såsom branta backar, i trappor och dylikt.
Landskrona räddningstjänst anser inte att det är ett alternativ att fastighetsägaren placerar en stege på exempelvis en innergård som räddningstjänsten ska resa. Detta då stegen enligt arbetsmiljöreglerna måste underhållas och kontrolleras och det är vår skyldighet att säkerställa att så är gjort innan stegen nyttjas.

Utformning av uppställningsplats

För att ställa upp den bärbara stegen krävs en uppställningsyta, placerad 1-1,5 meter från husväggen/balkongkanten. Uppställningsytan bör vara hårdgjord (asfalt, grus, gräsarmering) men gräsmatta kan accepteras om det bedöms att denna har tillräcklig bärighet för att klara stegen samt vikten från två personer (totalt minst 250 kg). Uteplatser, planteringar, utskjutande konstruktioner etc. får inte försvåra uppställning av den bärbara stegen. Förutsättningar för hinderfri och disponibel arbetsyta samt hårdgjord uppställningsyta framgår av figuren.

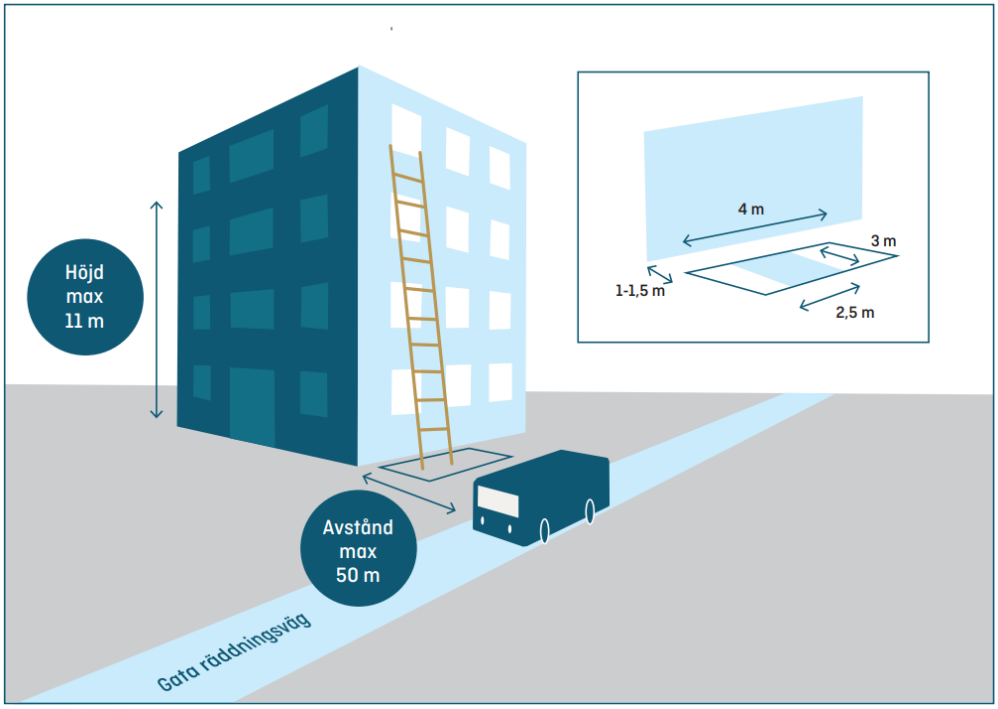

Höjdfordon

Vid utrymning från byggnader över 11 meter kan höjdfordon användas under förutsättning att det finns körbar väg och uppställningsplats för fordonet samt att avståndet mellan marken och fönstrets underkant eller balkongräcket inte överstiger 23 meter. Insatstiden får inte överstiga 10 minuter om alternativ utrymningsväg förväntas ske med hjälp av räddningstjänstens höjdfordon. Kontakta räddningstjänsten för att få reda på tiderna för olika områden. Då höjdfordon används för utrymning rekommenderar Landskrona räddningstjänst att samma utrymningsstrategi (höjdfordon) används för hela byggnaden för att skapa en överblickbar och hanterlig utrymningssituation. Utrymningsstrategin ska alltså inte vara med bärbar stege på vissa delar och med höjdfordon på andra delar av byggnaden.

Åtkomlighet med höjdfordon

I Landskrona har vi ett höjdfordon som når 30 meter.
Det ska finnas körbar väg och uppställningsplatser för höjdfordonet så att samtliga lägenheter går att nå via ett fönster eller balkong. Se ”räddningsväg” och ”utformning av uppställningsplats” för närmare beskrivning av utförandet.

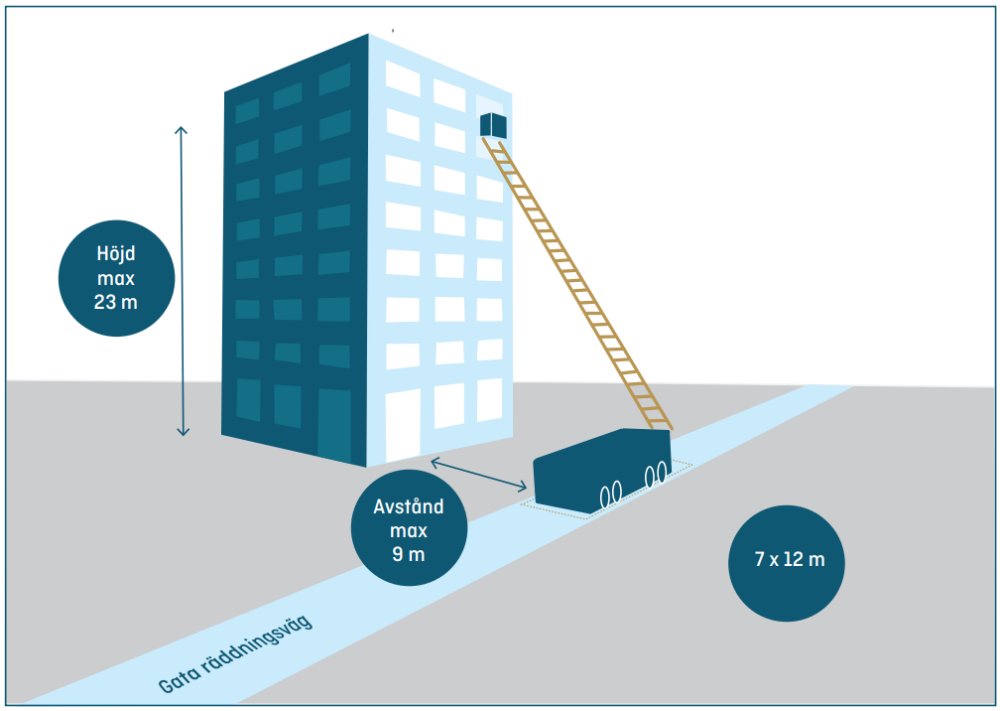

Utformning av uppställningsplats

En uppställningsplats för räddningstjänstens fordon ska uppfylla följande krav som återfinns i byggreglerna:

- Minst 7 meter bred och 12 meter lång
- Maximalt 8,5 % lutning i någon riktning
- Bärigheten bör motsvara gatunätets bärighet. För vidare information gällande bärighet hänvisas till BBR samt EKS. Tidigare har riktvärdet varit att den hårdgjorda ytan ska klara 100 kN axeltryck
- Vara placerad utanför de balkonger eller fönster som ska kunna nås med höjdfordon.

- Vara placerad maximalt 9 meter från husvägg eller balkongkant. Avståndet mäts från fasaden (vid fönsterutrymning) eller balkongkanten till kanten på uppställningsplatsen.

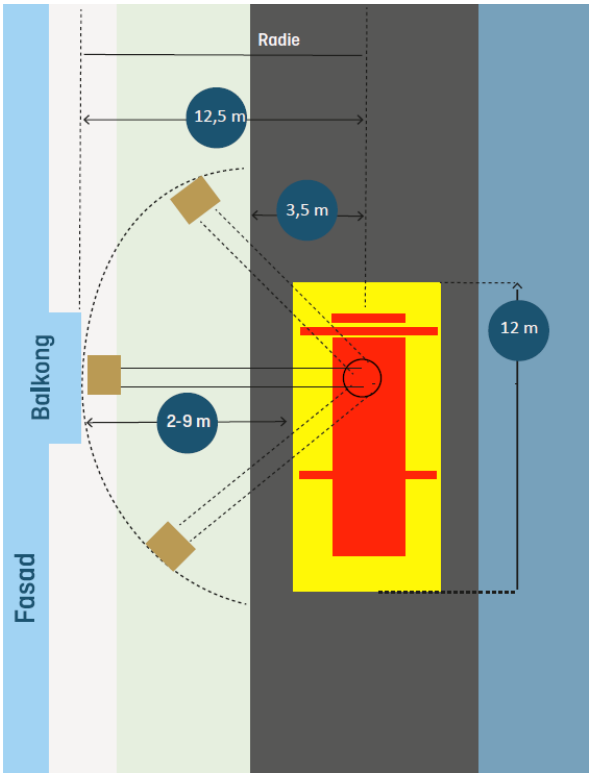

Räddningsväg

Räddningsväg och uppställningsplats bör utformas vad avser exempelvis fri höjd, marklutning, bredd, svängradie och bärighet så att räddningstjänstens större fordon kan ta sig fram. Detta innebär

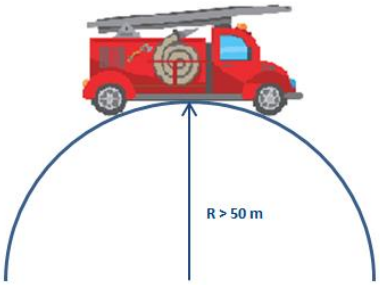

- Bredd: 3 meter
- Fri höjd: 4 meter
- Maximalt 8 % lutning i längsriktning
- Maximalt 2 % tvärfall
- Minst 50 meter vertikalradie.
- Bärigheten bör motsvara gatunätets bärighet. För vidare information gällande bärighet hänvisas till Boverkets byggregler (BBR) samt konstruktionsregler (EKS).
- Kurvor för räddningstjänstfordon ska dimensioneras enligt figuren nedan.

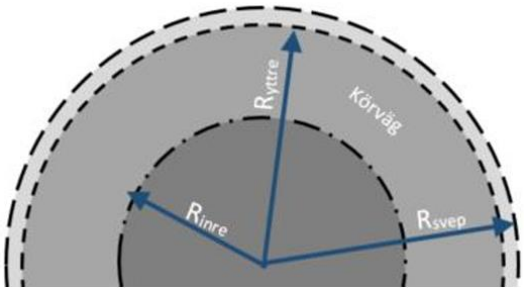

Inre radie, R_{inre}	6,0 m
Yttre radie, R_{yttre}	11,0 m
Svepradie, R_{svep} *	12,0 m

* Svepradien, R_{svep}, ska vara hinderfri från 1,5 m ovan mark upp till 4,0 m.

- Räddningsvägen ska nås utan att fordonen behöver backa in. Det godtas att fordonen backas ut från en räddningsväg.
- Räddningsvägen ska vara tydligt skyltad och för att säkerställa tillgängligheten till räddningsvägen krävs parkeringsförbud på och vid infarten till räddningsvägen.
- Räddningsvägen ska vara snöröjd och sandad vintertid och fri från hindrande träd och växtlighet.

Infart till räddningsväg

Räddningsvägen ska normalt ansluta i närheten till byggnadens gatuadress. För att säkerställa tillgänglighet till områdets räddningsväg krävs parkeringsförbud vid infarten. Det kan exempelvis lösas med markeringar i gatan eller fasning av kantstenar. Fastighetsägaren är ansvarig för att det finns en fullgod infart till räddningsvägen. Kontakt bör tas med kommunen för att hantera eventuella avtal samt parkeringsförbud som krävs för att anordna infart till räddningsvägen. Observera att infarten ska vara utformad så att höjdfordonet kan svänga in på räddningsvägen, se krav på räddningsväg ovan.

En räddningsväg ska vara tydligt utmärkt med standardiserad skylt. Det ska tydligt framgå i terrängen hur räddningsvägen löper längs hela sin sträckning. Här är det särskilt viktigt att säkerställa funktionen vintertid. Även uppställningsplatsen bör markeras om den inte är lätt identifierbar.

Räddningsväg via cykelväg eller gångväg

Om gång- eller cykelvägar även ska utgöra räddningsvägar är det viktig att dessa utformas som räddningsvägar enligt ovan. Det innebär exempelvis att gång- och cykelvägen ska vara skyltad som räddningsväg, underhållas året runt och ha tillräcklig bärighet för räddningsfordonen. Vidare krävs avtal med ägaren av gång- och cykelvägen (vanligtvis kommunen) om att nyttja den som räddningsväg.

Hinder och parkering

Inga hinder så som träd, trädkronor, lyktstolpar, skyltar, betongsuggor, parkerade bilar eller liknande får inskränka på uppställningsplatsens fria mått eller hindra stegen från att nå de lägenheter och kontor som den är tänkt att utrymma. Vid nyetablering av bostäder eller kontor som ska utrymmas med hjälp av räddningstjänsten uppstår ibland problem mellan trädplantering och uppställningsplats för räddningstjänstens fordon. Därför är det viktigt att räddningstjänstens tillgänglighet och plantering av träd samordnas. Byggherren/fastighetsägaren ansvarar för att säkerställa räddningstjänstens åtkomlighet. Om räddningstjänstens åtkomlighet inte kan säkerställas krävs att byggnaderna dimensioneras för utrymning utan räddningstjänstens medverkan.

Bommar och lås

Bommar, grindar och dylikt ska kunna öppnas enkelt. Låsning ska ske med digital nyckel i antingen nyckelcylinder eller hänglås. Kontakta räddningstjänsten för mer information om digitala nycklar.

Digital nyckel

Utrymning från takfönster och takkupor via stigbrygga

Det blir allt vanligare att man inreder vindar till lägenheter i befintliga flerbostadshus. För att klara kraven på två av varandra oberoende utrymningsvägar är det vanligt att byggherren och projektören vill nyttja fönsterutrymning med hjälp av räddningstjänsten. Ofta är ett takfönster eller en takkupa, som är tänkt för utrymning, indragen från fasaden vilket försvårar utrymningen avsevärt. För att möjliggöra fönsterutrymning med hjälp av räddningstjänstens stegutrustning från takfönster kan stigbrygga behövas. Syftet med stigbryggan är att efterlikna ett vanligt fönster eller balkong som ligger i fasadlivet vilket, enligt Landskrona räddningstjänsts tolkning, är minimikravet i BBR för fönsterutrymning. Stigbryggan är inte enbart till för att räddningstjänsten ska nå en nödställd person med stegutrustningen utan den är också till för att en nödställd person ska ha möjlighet att påkalla räddningstjänstens uppmärksamhet vid framkomst. Från gatuplanet är det svårt att upptäcka en nödställd person som står vid ett indraget takfönster till skillnad från om personen står vid ett ordinärt fönster som ligger direkt i fasadlivet. För att möjliggöra fönsterutrymning från takfönster med hjälp av räddningstjänstens utrustning krävs följande:

- Stigbrygga bör finnas när horisontellt avstånd mellan takfot och fönster överstiger 0,5 meter.
- Storleken på stigbryggan bör minst vara 0,6m X 0,6m.
- Handledare till stigbrygga bör finnas och vara cirka 0,15 meter höga.

Projekteringsanvisning

Sist i detta dokument finns ett stöd som kan användas vid projektering av räddningstjänstens åtkomlighet. Landskrona räddningstjänsten kommer att uppmana stadsbyggnadsförvaltningen att ställa krav via kontrollplanen på att denna anvisning används och redovisas i respektive byggprojekt.

Kontakt

Vid frågor kontakta Landskrona räddningstjänst på 0418-47 07 16 eller mejla brandskydd.rtj@landskrona.se

Projekteringsanvisning	**Ja**	**Nej**	**Ej aktuellt**	**Kontroll utförd**
Kompetens och förståelse				
Projektören har tagit del av detta dokument i sin helhet och har förstått innebörden av denna.				
Projektören har varit på plats vid tomten/byggnaden för att bilda sig en uppfattning av möjliga hinder etc.				
Är utrymning med hjälp av räddningstjänsten tillämpbart?				
Byggnaden är belägen inom det område där Landskrona räddningstjänst är på plats inom 10 minuter.				
Kan bärbar stege eller höjdfordon användas?				
Bärbar stege kan användas då avståndet mellan marken och fönstrets underkant eller balkongens överkant understiger 11,0 meter.				
Höjdfordon kan användas då avståndet mellan marken och fönstrets underkant eller balkongens överkant understiger 23 meter.				
Körbar väg/räddningsväg				
Vägen fram till byggnaden uppfyller krav på bredd, last, svängradie, m.m.				
Infart till räddningsväg är utformad enligt detta dokument och är säkerställd hos kommunen (t ex fasning av kant, svängradie).				
Det finns inga hinder som kan blockera räddningsvägen, t ex parkerade bilar vid infarten eller grindar/bommar.				
Eventuella grindar/bommar kan öppnas av räddningstjänsten.				
Räddningsvägen är utformad så att fordon kan köra rakt in (ej backa).				
Om gång- och cykelväg används ska detta vara kontrollerat mot ägaren och avtal finnas om drift och underhåll.				
Uppställningsplats				
Det finns uppställningsplatser som uppfyller kraven i detta dokument.				
Samtliga balkonger/fönster för utrymning nås från någon uppställningsplats.				
Det finns inga träd, lyktstolpar, parkerade bilar eller något annat hinder som kan inkräkta på uppställningsplatsen och hindra stegen från att nå de aktuella balkongerna/fönstren.				
Säkerställa funktionen över tid				
Inga andra verksamheter finns som kan tänkas nyttja räddningsvägen eller uppställningsplatsen och därigenom påverka åtkomligheten.				
Erforderliga skyltar finns vid räddningsvägar, uppställningsplatser etc.				
Ansvaret för underhåll av räddningsväg och uppställningsplats är tydligt fördelat (t ex snöröjning, beskärning av buskar och träd).				
Den framtida nyttjaren är införstådd med vilka funktioner som måste upprätthållas över tid.				
Brandskyddsdokumentation som beskriver förutsättningarna för räddningsväg och uppställningsplats finns.				